YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)
21 päivänä lokakuuta 2004 *

Asiassa C-8/03,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä,

jonka Tribunal de première instance de Bruxelles (Belgia) on esittänyt 24.12.2002 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 10.1.2003, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Banque Bruxelles Lambert SA (BBL)

vastaan

Belgian valtio,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann sekä tuomarit A. Rosas, R. Silva de Lapuerta, K. Lenaerts ja S. von Bahr (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: M. Poiares Maduro,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies M.-F. Contet,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 11.3.2004 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Banque Bruxelles Lambert SA (BBL), edustajinaan avocat B. de Duve, avocat S. Houx ja avocat F. Herbert,

— Belgian kuningaskunta, asiamiehenään E. Dominkovitis, avustajinaan avocat G. Vandersanden ja avocat E. De Plaen,

— Helleenien tasavalta, asiamiehinään D. Kalogiros ja S. Spyropoulos, joita avustaa M. Tassopoulou,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään E. Traversa ja C. Giolito,

kuultuaan julkisasiamiehen 18.5.2004 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta — yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste — 17 päivänä toukokuuta 1977 annetun kuudennen neuvoston direktiivin 77/388/ETY (EYVL L 145, s. 1; jäljempänä kuudes direktiivi) 4 artiklan, 9 artiklan 2 kohdan e alakohdan ja 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa kantajana on Banque Bruxelles Lambert SA (BBL) (jäljempänä BBL) ja vastaajana Belgian valtio ja joka koskee arvonlisäveron soveltamiseksi tapahtuvaa BBL:n sellaisille luxemburgilaisille sijoitusyhtiöille, joiden pääoma vaihtelee (jäljempänä SICAV), suorittamien palvelujen suorituspaikan määrittämistä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

3 Kuudennen direktiivin 2 artiklan 1 kohdan mukaan arvonlisäveroa on kannettava "verovelvollisen tässä ominaisuudessaan maan alueella suorittamasta vastikkeellisesta tavaroiden luovutuksesta ja palvelujen suorituksesta".

4 Tämän direktiivin 4 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Verovelvollisella tarkoitetaan jokaista, joka itsenäisesti harjoittaa missä tahansa jotakin 2 kohdassa tarkoitettua taloudellista toimintaa, riippumatta tämän toiminnan tarkoituksesta tai tuloksesta.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettua taloudellista toimintaa on kaikki tuottajan, kauppiaan tai palvelujen suorittajan harjoittama toiminta, mukaan lukien kaivostoiminta, maataloustoiminta ja vapaa ammattitoiminta tai vastaava. Taloudellisena toimintana on pidettävä myös liiketoimintaa, joka käsittää aineellisen tai aineettoman omaisuuden hyödyntämistä jatkuvaluontoisessa tulonsaantitarkoituksessa."

5 Kuudennen direktiivin 9 artiklan 1 kohdan ja 2 kohdan e alakohdan kolmannessa ja viidennessä luetelmakohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Palvelujen suorituspaikkana on pidettävä paikkaa, jossa suorittajalla on liiketoimintansa kotipaikka tai kiinteä toimipaikka, josta palvelu suoritetaan, taikka jos tällaista kotipaikkaa tai kiinteää toimipaikkaa ei ole, suorittajan kotipaikkaa tai pysyvää asuinpaikkaa.

2. Kuitenkin

— —

e) jäljempänä lueteltujen palvelujen osalta, jotka suoritetaan yhteisön ulkopuolelle sijoittautuneille vastaanottajille tai yhteisöön, mutta muuhun kuin suorittajan maahan sijoittautuneille verovelvollisille, suorituspaikka on paikka, jossa vastaanottajalla on liiketoimintansa kotipaikka tai kiinteä toimipaikka, jolle palvelu suoritetaan, taikka näiden puuttuessa vastaanottajan kotipaikka tai vastaanottajan pysyvä asuinpaikka:

— —

— konsulttien, insinöörien, tutkimuslaitosten, asianajajien tai tilintarkastajien suoritukset ja muut vastaavat suoritukset, sekä automaattinen tietojenkäsittely ja tiedon luovutus,

— —

— pankki-, rahoitus- ja vakuutustoiminta, mukaan lukien jälleenvakuutus, lukuun ottamatta tallelokerovuokrausta".

6 Kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 5 ja 6 alakohdassa säädetään, että jäsenvaltiot vapauttavat

"5. liiketoimet, mukaan lukien välitys mutta lukuun ottamatta hallintoa ja tallessapitoa, jotka koskevat osakkeita, yhtiö- ja yhteenliittymäosuuksia, obligaatioita ja muita arvopapereita — — ;

6. jäsenvaltioiden määrittelemien erityisten sijoitusrahastojen hallin[nan]."

7 Siirtokelpoisiin arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä (yhteissijoitusyritykset) koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 20 päivänä joulukuuta 1985 annetun neuvoston direktiivin 85/611/ETY (EYVL L 375, s. 3) 1 artiklan 2 kohdassa määritellään siirtokelpoisiin arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavat yritykset (jäljempänä yhteissijoitusyritykset) yrityksiksi,

"— joiden [yksinomaisena] tarkoituksena on yleisöltä hankittujen varojen yhteinen sijoittaminen [siirtokelpoisiin arvopapereihin] ja jotka toimivat riskin hajauttamisen periaatteella

ja

— joiden osuudet on haltijan vaatimuksesta ostettava takaisin tai lunastettava suoraan tai välillisesti näiden yritysten varoilla — — ."

8 Kyseisen direktiivin 1 artiklan 3 kohdan mukaan tällaiset yritykset voidaan perustaa joko "sopimusoikeudellisten säännösten (rahastoyhtiöiden hoidossa olevat sijoitusrahastot), trusteja koskevien säännösten (unit trust) tai yhtiöjärjestyksen (sijoitusyhtiöt) nojalla".

Kansallinen lainsäädäntö

9 Belgian code de la TVA:n (arvonlisäverolaki), sellaisena kuin sitä sovellettiin pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikaan, 4 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

"Verovelvollisena pidetään ketä tahansa, joka taloudellista toimintaa harjoittaessaan luovuttaa tässä laissa tarkoitettuja tavaroita tai suorittaa tässä laissa tarkoitettuja palveluja säännöllisesti ja itsenäisesti, osana päätoimintaansa tai liitännäisesti, voittoa tavoitellen tai tavoittelematta, riippumatta taloudellisen toiminnan harjoittamispaikasta."

10 Belgian arvonlisäverolain 21 §:n 2 momentissa säädetään seuraavaa:

"Palvelujen suorituspaikkana on pidettävä paikkaa, jossa suorittajalla on liiketoimintansa kotipaikka tai kiinteä toimipaikka, josta palvelu suoritetaan, taikka jos tällaista kotipaikkaa tai kiinteää toimipaikkaa ei ole, suorittajan kotipaikkaa tai pysyvää asuinpaikkaa."

11 Saman lain 21 §:n 3 momentin 7 kohdan d ja e alakohdassa säädetään, että poiketen siitä, mitä 2 momentissa säädetään, palvelujen suorituspaikkana pidetään

"7. paikkaa, jossa vastaanottajalla on liiketoimintansa kotipaikka tai kiinteä toimipaikka, jolle palvelu suoritetaan, taikka näiden puuttuessa vastaanottajan kotipaikka tai vastaanottajan pysyvä asuinpaikka, kun palvelut suoritetaan yhteisön

ulkopuolelle sijoittautuneille vastaanottajille tai yhteisöön, mutta muuhun kuin suorittajan maahan sijoittautuneille verovelvollisille tämän taloudellista toimintaa varten; tällaisia palveluja ovat seuraavat:

— —

d) henkiseen työhön liittyvät palvelut, joita oikeudelliset neuvonantajat tai muut vastaavat, tilintarkastajat, insinöörit, tutkimuslaitokset ja muuta vastaavaa toimintaa harjoittavat palvelujen tarjoajat suorittavat osana tavanomaista toimintaansa sekä tietojenkäsittely ja tietopalvelut — — ;

e) pankki-, rahoitus- ja vakuutustoiminta, mukaan lukien jälleenvakuutus, lukuun ottamatta tallelokerovuokrausta".

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

12 Ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että pääasiassa kysymyksessä olevana ajanjaksona BBL tarjosi palveluja luxemburgilaisille SICAVeille (BBL Renta Fund, BBL Renta Cash, BBL Patrimonial, International Aviation Fund, BBL Capital Cash, BBL Portfolio ja BBL (L) Invest). BBL on sitoutunut kunkin SICAVin kanssa tekemässään neuvonantosopimuksessa

— avustamaan sijoitusrahastoa omaisuudenhoidossa ja huolehtimaan siitä, että sen neuvot ovat tiukasti niiden suuntaviivojen mukaiset, jotka kyseinen sijoitusrahasto on vahvistanut sijoitusrahaston hoidon ja sijoituspolitiikan osalta

— toimittamaan rahaston päivittäisestä toiminnasta vastaaville henkilöille näiden tehtäviensä suorittamisen kannalta tarpeellisiksi katsomat asiakirjat ja tiedot sekä antamaan heille suullisesti ja kirjallisesti neuvontaa

— avustamaan rahastoa osakkeiden, joukkovelkakirjojen ja muiden siirtokelpoisten arvopapereiden hankkimisessa, merkitsemisessä, siirtämisessä ja luovuttamisessa sekä valuuttakaupassa tai kassan hallinnassa.

13 Liègen alueen verotarkastusyksikkö suoritti helmikuussa 1998 BBL:ää koskevan verotarkastuksen. Tarkastus koski ajanjaksoa 1.5.1993–31.12.1997. Tarkastuksen johdosta laadittiin 28.5.1998 pöytäkirja, jossa todettiin, että BBL ei ollut laskuttanut arvonlisäveroa luxemburgilaisilta SICAVeilta vaadittujen neuvontapalkkioiden osalta siksi, että se katsoi, että Belgian arvonlisäverolain 21 §:n 3 momentin 7 kohdan d tai e alakohdan nojalla nämä palvelut oli suoritettu Luxemburgin suurherttuakunnassa.

14 Ennakkoratkaisun pyytänyt tuomioistuin toteaa pöytäkirjasta käyvän ilmi, että Belgian arvonlisäverolain 21 §:n 3 momentin 7 kohtaa ei voida soveltaa siksi, että luxemburgilaisia SICAVeita ei Luxemburgin lainsäädännön mukaan katsota arvonlisäverovelvollisiksi.

15 Lisäksi pöytäkirjan mukaan BBL:n tarkoituksena oli ollut veron kiertäminen tai veron kiertämisen mahdollistaminen, sillä BBL ei voinut olla tietämättä, että luxemburgilaisille SICAVeille suoritettavien palvelujen arvonlisäveroa ei suoritettu Belgian valtiolle eikä myöskään Luxemburgin valtiolle.

16 BBL:lle osoitettiin 8.6.1998 päätös, jossa se muun muassa määrättiin maksamaan arvonlisäverona 45 491 373,03 euroa ajanjaksolta 1.5.1993–31.12.1997, 90 982 746,07 euroa vero-oikeudellisena seuraamuksena 200 prosentin veronlisäyksen johdosta ja 1 819 654,49 euroa viivästyskorkona ajanjaksolta 1.1.1998–20.6.1998.

17 BBL nosti tästä päätöksestä kanteen Tribunal de première instance de Bruxellesissä.

18 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että se, että katsotaan jokaisen jäsenvaltion olevan vapaa ratkaisemaan, tunnustaako se arvonlisäverovelvollisiksi henkilöt, jotka ovat sijoittuneet sen alueelle tai toimivat siellä, on ristiriidassa Euroopan yhteisön arvonlisäverosäännösten kanssa, joilla on nimenomaisesti pyritty yhdenmukaistamaan verovelvollisen käsite ja jakamaan jäsenvaltioiden välillä verotusvalta määrittämällä yhdenmukaisesti tavaroiden luovutuspaikka ja palveluiden suorituspaikka.

19 Sen periaatteen mukaan, jonka mukaan säännöksiä on tulkittava yhteisön oikeuden mukaisesti, Belgian arvonlisäverolain 21 §:n 3 momentin 7 kohtaa, jolla kuudennen direktiivin 9 artiklan 2 kohdan e alakohta olisi pitänyt saattaa osaksi Belgian oikeutta, pitäisi tulkita tämän direktiivin sanamuodon ja tavoitteen mukaisesti, eikä tältä osin ole viitattava Luxemburgin oikeuteen.

20 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa kuitenkin, että yhteisöjen tuomioistuin ei ole vielä ratkaissut sitä, harjoittavatko SICAVit kuudennen direktiivin 4 artiklassa tarkoitettua taloudellista toimintaa ja ovatko ne tästä syystä arvonlisäverovelvollisia.

21 Jos luxemburgilaisten SICAVien ei olisi katsottava olevan arvonlisäverovelvollisia, mistä seuraisi, että BBL:n suorittamat palvelut on katsottava suoritetuiksi Belgiassa, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan olisi selvitettävä, voidaanko näihin palveluihin soveltaa kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa säädettyä verovapautusta.

22 Tribunal de première instance de Bruxelles on päättänyt edellä olevan johdosta lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat kaksi ennakkoratkaisukysymystä:

"— Kun kyse on sijoitusyhtiöistä, joiden pääoma vaihtelee (SICAV) ja joiden kotipaikka on jossain jäsenvaltiossa ja joiden yksinomaisena tarkoituksena on yleisöltä hankittujen varojen yhteinen sijoittaminen siirtokelpoisiin arvopapereihin siten kuin siirtokelpoisiin arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä (yhteissijoitusyritykset) koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 20 päivänä joulukuuta 1985 annetussa neuvoston direktiivissä 85/611/ETY säädetään, onko tällaisia SICAVeja pidettävä jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta — yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste — 17 päivänä toukokuuta 1977 annetun kuudennen neuvoston direktiivin 77/388/ETY 4 artiklassa tarkoitettuina arvonlisäverovelvollisina, mistä seuraa, että viimeksi mainitun direktiivin 9 artiklan 2 kohdan e alakohdassa tarkoitetut, näille sijoitusyhtiöille suoritetut palvelut katsotaan suoritetuiksi siinä paikassa, jossa näillä sijoitusyhtiöillä on kotipaikka?

— Jos vastaus edeltävään kysymykseen on kieltävä, pääasian ratkaisemiseksi on määritettävä, minkä tyyppisiin SICAVeille suoritettaviin palveluihin voidaan soveltaa kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa säädettyä verovapautusta: onko palvelut, jotka liittyvät sijoitusyhtiön hallinnointia koskevaan avunantoon ja neuvontaan, erotettava tältä osin varsinaiseen sijoitusyhtiön hallinnointiin liittyvistä palveluista, jotka eroavat ensin mainituista palveluista niin, että niiden osalta hallinnoijalla on päätösvalta omaisuudenhoidon ja omaisuudesta määräämisen osalta?"

Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

23 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa saada ensimmäisellä kysymyksellään tietää, onko SICAVeja, joiden yksinomaisena tarkoituksena on yleisöltä hankittujen varojen yhteinen sijoittaminen siirtokelpoisiin arvopapereihin siten kuin direktiivissä 85/611 säädetään, pidettävä kuudennen direktiivin 4 artiklassa tarkoitettuina arvonlisäverovelvollisina, mistä seuraa, että sellaisille SICAVeille, joiden kotipaikka on toisessa jäsenvaltiossa kuin palvelun suorittajan kotipaikka, suoritettujen saman direktiivin 9 artiklan 2 kohdan e alakohdassa tarkoitettujen palvelujen suorituspaikka on paikka, jossa näillä sijoitusyhtiöillä on niiden liiketoiminnan kotipaikka.

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

24 Kaikki huomautuksensa jättäneet asianosaiset ja muut osapuolet katsovat, että direktiivin 85/611 mukaisesti perustetut SICAVit harjoittavat taloudellista toimintaa, minkä johdosta ne on katsottava kuudennen direktiivin 4 artiklan nojalla verovelvollisiksi.

25 BBL muistuttaa tältä osin yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, jossa kuudennessa direktiivissä tarkoitetun taloudellisen toiminnan soveltamisalaan kuuluvien toimien ja tällaisen toiminnan ulkopuolisten liiketoimien välinen raja määritetään rahoitusinstrumenttien osalta; erityisesti tällaisia tuomioita ovat asiassa C-60/90, Polysar Investments Netherlands 20.6.1991 annettu tuomio (Kok. 1991, s. I-3111, Kok. Ep. XI, s. I-239) ja asiassa C-333/91, Sofitam 22.6.1993 annettu tuomio (Kok. 1993, s. I-3513) sekä asiassa C-155/94, Wellcome Trust, 20.6.1996 annettu tuomio (Kok. 1996, s. I-3013).

26 Tätä koskeva yhteissijoitusyritysten toiminnan analyysi on tehtävä kahdella tasolla: yhtäältä on analysoitava yhteistoimintayrityksen ja sen osuudenomistajien välistä suhdetta ja toisaalta yhteissijoitusyrityksen ja markkinoiden välistä suhdetta.

27 BBL lausuu yhteissijoitusyritysten ja osuudenomistajien välisestä suhteesta, että yhteissijoitusyritysten erikoisuus muihin rahamarkkinoiden taloudellisiin toimijoihin verrattuina on se, että ne toteuttavat aktiivisella tavalla niiden omien osuuksien markkinoinnin. Yhteissijoitusyritys saa tämän markkinoinnin johdosta tapauksen mukaan merkintä- tai lunastuspalkkioksi nimetyn palkkion. Nämä palkkiot ovat vastike merkitsijän oikeudesta merkitä yhteissijoitusyrityksen osuuksia tai lunastuttaa niitä sekä tähän merkintään ja lunastukseen sisältyvien palveluiden tarjoamisesta.

28 BBL esittää sitten yhteissijoitusyrityksen ja markkinoiden välisestä suhteesta, että yhteissijoitusyhtiöt tarjoavat suurelle yleisölle sellaisia palveluita, jotka vastaavat yksityisten pankkien etuoikeutetuille asiakkailleen tarjoamia varainhallintapalveluita.

29 Koska SICAVit, joiden toimintaa säädellään direktiivillä 85/611, ovat BBL:n mukaan kuudennen direktiivin 4 artiklan nojalla arvonlisäverovelvollisia, BBL päätyy katsomaan, että asiaan soveltuu saman direktiivin 9 artiklan 2 kohdan e alakohta.

30 Belgian hallitus toteaa, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan pelkkää yhtiöosuuksien hankintaa ja hallussapitoa ei ole pidettävä kuudennessa direktiivissä tarkoitettuna taloudellisena toimintana, joka antaisi kyseiselle verovelvolliselle verovelvollisen ominaisuuden (ks. erityisesti em. asia Polysar Investments Nederlands, tuomion 13 kohta ja asia C-80/95, Harnas & Helm, tuomio 6.2.1997, Kok. 1997, s. I-745, 15 kohta).

31 SICAVeiden toimintaan sovelletaan kuitenkin kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 4 ja 5 alakohtaa, ja näissä säännöksissä tarkoitetut liiketoimet kuuluvat arvonlisäveron soveltamisalaan erityisesti silloin, jos ne on suoritettu arvopaperinvälitystä koskevana liiketoimintana (ks. em. asia Polysar Investments Netherlands, tuomion 14 kohta ja em. asia Harnas & Helm, tuomion 16 kohta).

32 Kreikan hallitus katsoo, että SICAVeiden suorittamien liiketoimien osalta ei ole kysymyksessä pelkän sellaisen investoijan toiminta, joka on hankkinut yhtiöosuuksia niiden säilyttämistä ja voiton saamista varten, kuten edellä mainitussa asiassa Polysar Investments Netherlands, vaan siirtokelpoisten arvopapereiden ostamisesta ja myynnistä koostuvasta järjestäytyneestä varojen hoitamisesta. Kreikan hallitus jatkaa, että se, että kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdan mukaan erityisten sijoitusrahastojen hallinta on vapautettu arvonlisäverosta, merkitsee sitä, että niiden hallintaa suorittavat henkilöt ovat periaatteessa arvonlisäverovelvollisia.

33 Komissio toteaa ensinnäkin, että Belgiaa ja Luxemburgia lukuun ottamatta SICAVeiden arvonlisäveronalaisuutta koskevaa kysymystä ei ole täysin ratkaistu jäsenvaltioissa. Komission mukaan SICAVeita ei pidetä edellä mainitussa asiassa Polysar Investments Netherlands annetun tuomion perusteella arvonlisäverovelvollisena Alankomaissa eikä myöskään Luxemburgissa. Belgiassa, Saksassa, Tanskassa, Espanjassa, Ranskassa, Irlannissa, Italiassa, Portugalissa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa SICAVit katsotaan tosin arvonlisäverovelvollisiksi, mutta ne on vapautettu verosta.

34 Komissio jatkaa, että direktiivissä 85/611 tarkoitettu rahastoyhtiö on yleisesti yritys, joka suorittaa palveluita, joista se saa hallinnasta perittäviä maksuja. Se, että kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa säädetään nimenomaisesti erityisten sijoitusrahastojen hallinnan vapauttamisesta arvonlisäverosta, osoittaa, että kysymyksessä ovat liiketoimet, jotka kuuluvat arvonlisäveron soveltamisalaan.

35 Rahastoyhtiö tai SICAV, joka hallinnoi rahastoa, suorittaa kiistattomasti kuudennen direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua toimintaa, joka käsittää aineellisen tai aineettoman omaisuuden hyödyntämistä jatkuvaluontoisessa tulonsaantitarkoituksessa, ja se eroaa näin holdingyhtiöistä, jotka ainoastaan pitävät hallussaan osakkeita. Verotuksen neutraalisuuden periaatteen vastaista on se, että rahastonhoitajia kohdellaan verotuksessa eri tavoin sen mukaan, suorittaako tehtävän ulkopuolinen rahastoyhtiö vai SICAV itse.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

36 On syytä palauttaa mieliin, että kuudennen direktiivin 4 artiklan 1 kohdan mukaan verovelvollisella tarkoitetaan jokaista, joka itsenäisesti harjoittaa jotakin tämän artiklan 2 kohdassa tarkoitettua taloudellista toimintaa. Taloudellisen toiminnan käsitteeseen kuuluu kyseisen artiklan 2 kohdan määritelmän mukaan kaikki tuottajan, kauppiaan tai palvelujen suorittajan harjoittama toiminta ja erityisesti sellainen liiketoiminta, joka käsittää aineellisen tai aineettoman omaisuuden hyödyntämistä jatkuvaluontoisessa tulonsaantitarkoituksessa. Käsitteellä hyödyntäminen viitataan yhteisen arvonlisäverojärjestelmän neutraalisuusperiaatteen vaatimusten mukaisesti kaikkiin näihin liiketoimiin niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta (ks. asia C-186/89, Van Tiem, tuomio 4.12.1990, Kok. 1990, 18 kohta; asia C-306/94, Régie dauphinoise, tuomio 11.7.1996, Kok. 1996, s. I-3695, 15 kohta ja asia C-77/01, EDM, tuomio 29.4.2004, Kok. 2004, s. I-4295, 48 kohta).

37 Kuudennen direktiivin, jolla pyritään erityisesti siihen, että yhteinen arvonlisäverojärjestelmä perustuu yhtenäiseen verovelvollisen määritelmään, tarkoituksen mukaisesti verovelvollisen asema on arvioitava yksinomaan niiden edellytysten pohjalta, joista säädetään kuudennen direktiivin 4 artiklassa (ks. em. asia Van Tiem, tuomion 25 kohta).

38 Tässä on syytä muistuttaa siitä, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että pelkkää yhtiöosuuksien hankintaa ja hallussapitoa ei ole pidettävä kuudennessa direktiivissä tarkoitettuna taloudellisena toimintana, joka antaisi kyseiselle verovelvolliselle verovelvollisen aseman. Nimittäin pelkkä osakkuuksien hankkiminen toisista yrityksistä ei ole sellaista omaisuuden hyödyntämistä, jonka tarkoituksena on saada jatkuvaluontoista tuloa, koska mahdollinen osinko, joka on osakkuuden tuottoa, johtuu pelkästään omaisuuden omistamisesta, eikä se ole vastike mistään tässä direktiivissä tarkoitetusta taloudellista toiminnasta (ks. em. asia Harnas & Helm, tuomion 15 kohta ja asia C-442/01, KapHag, tuomio 26.6.2003, Kok. 2003, s. I-6851, 38 kohta). Jos tällaiset toiminnat eivät siis itsessään ole kyseisessä direktiivissä tarkoitettua taloudellista toimintaa, niin sama koskee sellaista toimintaa, jolla tällaisia osakkuuksia luovutetaan (ks. em. asia Wellcome Trust, tuomion 33 kohta ja asia KapHag, tuomion 40 kohta).

39 Samoin pelkkä muiden vaihdantakelpoisten arvopapereiden hankkiminen ja myynti ei voi olla omaisuuden hyödyntämistä jatkuvaluontoisessa tulonsaantitarkoituksessa, koska ainoa näistä liiketoimista saatava palkkio muodostuu näiden arvopapereiden myynnistä mahdollisesti saatavasta voitosta (ks. asia EDM, tuomion 58 kohta).

40 Tällaiset liiketoimet eivät nimittäin periaatteessa voi itsessään muodostaa kuudennessa direktiivissä tarkoitettua taloudellista toimintaa.

41 Tosin, kuten kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 5 alakohdasta seuraa, arvopapereita koskevat liiketoimet voivat kuulua arvonlisäveron soveltamisalaan. Yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, että tuossa säännöksessä tarkoitetut liiketoimet ovat niitä, jotka muodostuvat jatkuvaluontoisten tulojen saamisesta toiminnasta, joka menee pelkkää arvopapereiden hankkimista ja myyntiä pidemmälle, kuten arvopaperikauppaa koskevan liiketoiminnan yhteydessä suoritettavat toimet (ks. em. asia EDM, tuomion 59 kohta).

42 Direktiivin 85/611 1 artiklan 2 kohdasta seuraa, että SICAVeiden liiketoimet koostuvat yleisöltä hankittujen varojen yhteisestä sijoittamisesta siirtokelpoisiin arvopapereihin. SICAVit muodostavat nimittäin niillä varoilla, jotka merkitsijät tallettavat osuuksien oston yhteydessä, merkitsijöiden lukuun ja palkkiota vastaan siirtokelpoisista arvopapereista koostuvia salkkuja ja hoitavat niitä niiden lukuun.

43 Sellainen toiminta, joka menee pelkkää arvonpapereiden hankkimista ja myyntiä pidemmälle ja jonka tarkoituksena on jatkuvaluontoisten tulojen saaminen, on kuudennen direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua taloudellista toimintaa.

44 Tästä seuraa, että SICAVit ovat kuudennen direktiivin 4 artiklassa tarkoitettuja arvolisäverovelvollisia.

45 Sellaisille SICAVeille, joiden kotipaikka on toisessa jäsenvaltiossa kuin palvelun suorittajan kotipaikka, suoritettujen saman direktiivin 9 artiklan 2 kohdan e alakohdassa tarkoitettujen palvelujen suorituspaikka on täten paikka, jossa näillä sijoitusyhtiöillä on niiden liiketoiminnan kotipaikka.

46 Belgian hallitus myöntää tällaisessa yhteydessä, että SICAVeille suoritetut neuvonta-, tietojenkäsittely- ja tietopalvelut kuuluvat kuudennen direktiivin 9 artiklan 2 kohdan e alakohdan kolmannen luetelmakohdan soveltamisalaan, mutta toteaa, että tämä säännös ei sen sijaan kata niille suoritettuja sellaisia hallinnointipalveluja, joissa käytetään oikeudellisia seikkoja tai tosiseikkoja koskevaa päätösvaltaa.

47 Tältä osin riittää, että viitataan julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksensa 20 kohdassa toteamaan seikkaan, jonka mukaan kuudennen direktiivin 9 artiklan 2 kohdan e alakohdan kolmas ja viides luetelmakohta kattavat sekä neuvontapalvelut että pankki- ja rahoitustoiminnan.

48 Näin ollen ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että SICAVeja, joiden yksinomaisena tarkoituksena on yleisöltä hankittujen varojen yhteinen sijoittaminen siirtokelpoisiin arvopapereihin siten kuin direktiivissä 85/611 säädetään, on pidettävä kuudennen direktiivin 4 artiklassa tarkoitettuina arvonlisäverovelvollisina, mistä seuraa, että sellaisille SICAVeille, joiden kotipaikka on toisessa jäsenvaltiossa kuin palvelun suorittajan kotipaikka, suoritettujen saman direktiivin 9 artiklan 2 kohdan e alakohdassa tarkoitettujen palvelujen suorituspaikka on paikka, jossa näillä sijoitusyhtiöillä on niiden liiketoiminnan kotipaikka.

Toinen ennakkoratkaisukysymys

49 Ensimmäiseen kysymykseen annettu vastaus huomioon ottaen toiseen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Oikeudenkäyntikulut

50 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Sellaisia sijoitusyhtiöitä, joiden pääoma vaihtelee (SICAV) ja joiden yksinomaisena tarkoituksena on yleisöltä hankittujen varojen yhteinen sijoittaminen siirtokelpoisiin arvopapereihin siten kuin siirtokelpoisiin arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä (yhteissijoitusyritykset) koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 20 päivänä joulukuuta 1985 annetussa neuvoston direktiivissä 85/611/ETY säädetään, on pidettävä jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta — yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste — 17 päivänä toukokuuta 1977 annetun kuudennen neuvoston direktiivin 77/388/ETY 4 artiklassa tarkoitettuina arvonlisäverovelvollisina, mistä seuraa, että sellaisille SICAVeille, joiden kotipaikka on toisessa jäsenvaltiossa kuin palvelun suorittajan kotipaikka, suoritettujen saman direktiivin 9 artiklan 2 kohdan e alakohdassa tarkoitettujen palvelujen suorituspaikka on paikka, jossa näillä sijoitusyhtiöillä on niiden liiketoiminnan kotipaikka.

Allekirjoitukset